

УДК [37.014:332.13(477)]330.342.24

DOI: 10.25140/2411-5215-2020-3(23)-48-56

*Ольга Попело, Анастасія Самойлович***КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОСВІТИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
РОЗВИТКУ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ***Ольга Попело, Анастасія Самойлович***КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ ОБРАЗОВАНИЯ В ОБЕСПЕЧЕНИИ
РАЗВИТИЯ ПРОДУКТИВНЫХ СИЛ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ***Olha Popelo, Anastasia Samoilovych***COMPETENCE POTENTIAL OF EDUCATION IN PROVIDING
OF THE DEVELOPMENT OF PRODUCTIVE FORCES
IN TERMS OF DIGITAL ECONOMICS**

Досліджено трансформаційні процеси, що відбуваються на вітчизняному ринку праці. Визначено комплекс чинників, які впливають на формування ключових компетенцій підготовки сучасних фахівців до конкурентоспроможної пропозиції на ринку праці. Окреслено основні ознаки цифрового суспільства. Проведено розподіл безробітних в Україні за рівнем освіти. Наведено компетенції, якими має володіти сучасний спеціаліст, щоб відповідати потребам ринку праці.

Ключові слова: компетентнісний потенціал; цифрова економіка; потенціал освіти; продуктивні сили; розвиток продуктивних сил; діджиталізація.

Рис.: 3. Бібл.: 23.

Исследовано трансформационные процессы, происходящие на отечественном рынке труда. Определен комплекс факторов, которые влияют на формирование ключевых компетенций подготовки современных специалистов к конкурентоспособному предложению на рынке труда. Определены основные признаки цифрового общества. Проведено распределение безработных в Украине по уровню образования. Приведены компетенции, которыми должен обладать современный специалист, чтобы соответствовать потребностям рынка труда.

Ключевые слова: компетентностный потенциал, цифровая экономика, потенциал образования, продуктивные силы, развитие продуктивных сил, диджитализация.

Рис.: 3. Библ.: 23.

The transformational processes taking place in the domestic labor market are studied. A set of factors that influence the formation of key competencies of training modern specialists for a competitive offer on the labor market is identified. The main features of the digital society are outlined. The distribution of the unemployed in Ukraine by level of education has been carried out. The competencies that a modern specialist must have in order to meet the needs of the labor market are given.

Keywords: competence potential; digital economy; education potential; productive forces; development of productive forces; digitalization.

Fig.: 3. References: 23.

JEL Classification: D31; E24; I38

Постановка проблеми. Освіта є однією з ключових умов розвитку продуктивних сил та їх конкурентоспроможності. Стрімке поширення інформаційних технологій і масштабна цифровізація суспільства змінюють характер праці та вимагають від спеціалістів нових компетенцій, необхідних для ефективної трудової діяльності. Серед яких виділяють когнітивність, комунікативність, соціальність, адаптивність, креативність, критичність мислення, здатність працювати з інформацією як специфічним предметом діяльності.

Під впливом інформаційних технологій деякі з уже існуючих професій зазнали певних змін і вимагають від спеціалістів нових, інколи неочікуваних поєднань компетенцій, наприклад, вчителі, які володіють знаннями з вебдизайну, або актуарії, здатні проводити аналіз великих даних, спеціалісти сфери ІТ, які мають також медичну освіту, спеціалісти з технічною, економічною освітою тощо, які володіють іноземними мовами, розробники сайтів, які володіють компетенціями дизайну тощо [2, с. 70].

Швидкість, з якою пропозиція праці здатна адаптуватися до змін, визначає якими саме компетенціями має володіти майбутній фахівець, щоб забезпечити умови найму, синхронізуватись зі швидкістю формування компетентнісного потенціалу освіти та випереджувати вимоги ринку праці [14; 15; 21].

Проте на практиці виявляється, що система освіти в Україні піддається змінам повільно й неохоче [1], а адаптація отриманих знань та навичок до потреб ринку та вимог ринку праці відбувається поза межами формальної освіти. Саме невідповідність запропонованої пропозиції робочої сили потребам роботодавця, що проявляється в постійній нестачі кваліфікованих працівників, з одного боку, та високим рівнем безробіття, з іншого – є однією з ознак національного ринку праці [10]. Особливо гостро стоїть проблема безробіття серед молодого населення – випускників ЗВО та інших закладів вищої освіти як однієї з найбільш вразливих категорій працівників [7].

Розвиток технологій сприяє структурним змінам, що відбуваються на ринку праці та у сфері зайнятості, наголошуючи на важливості та значущості знань, інформації та вмінні працювати з ними. Попит саме на висококваліфікованих спеціалістів сприяє розвитку науки й акцентує увагу на ролі освіти як основного джерела ресурсів та рушійної сили розвитку суспільства в епоху диджиталізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню трансформаційних процесів, які відбуваються в суспільстві в умовах диджиталізації, а також їхньому впливу на якісні характеристики розвитку продуктивних сил країни, ринок праці, підвищення ролі знань присвятили свої наукові здобутки такі українські та закордонні вчені, як Ю. Бажал, В. Геєць, О. Гладун, І. Давидова, В. Іноземцев, А. Колот, Е. Лібанова, І. Новак, І. Прибитькова, Л. Санкова, Л. Федулова, В. Черниченко, Б. Сміт, Д. Белл, М. Кастельс, Л. Катц, К. Крофт, Ф. Ланге, А. Макафі, Дж. Маттеу, М. Нотовідідо, М. Осборн, М. Роган, Дж. Ріфкін, А. Тоффлер, К. Шваб, С. Фрей, Ф. Фукуяма.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Аналіз результатів наукових робіт свідчить про важливість питання освітнього потенціалу України, але в сучасних умовах державотворення та враховуючи процеси диджиталізації ці питання потребують подальших досліджень та аналізу.

Мета дослідження полягає у дослідженні компетентнісного потенціалу освіти у забезпеченні розвитку продуктивних сил України в умовах цифрової економіки.

Виклад основного матеріалу. Становлення та розвиток цифрової економіки спричинили низку системних трансформацій, які вплинули на різні сфери життя суспільства, позначившись зокрема й на трудових відносинах роботодавців та працівників. Стрімкий розвиток інформаційних та пов'язаних із цим технологій (безпроводний зв'язок, трудові інтернет-платформи, безпілотні транспортні засоби, робототехніка, штучний інтелект, нові композиційні матеріали, штучне харчування, нові види енергії, модифікована рослинна і тваринна продукція), підвищення мобільності спричинили якісні зміни форм і характеру трудових відносин, структурне безробіття, зміну вимог як до роботодавців, так і до працівників. Це спричинило постійний дефіцит робочих місць та водночас велику кількість кваліфікованих працівників, що є безробітними або працюють за спеціальностями, які потребують значно меншої кваліфікації.

Розвиток технологій відкриває перед людством такі нові можливості, як збільшення продуктивності праці, зменшення витрат, подолання низки глобальних проблем, розширює можливості для навчання, творчості, бізнесу, відкриває доступ до нових знань та інформації, сприяє появі нових форм та видів зайнятості. Водночас вони несуть певну загрозу – зниження рівня зайнятості за рахунок автоматизації і роботизації виробництва, вихід технологій з-під контролю людини, маніпулювання свідомістю людей, інформаційне перевантаження, поширення неправдивої інформації, зміна ціннісних орієнтацій, переконань, зниження загального рівня інтелектуального потенціалу людини за рахунок диверсифікації процесів пізнання. Масштаб трансформацій, які відбуваються сьогодні, є безпрецедентним. Людство ще ніколи не стикалося з подібними кардинальними змінами, що відбуваються системно в усіх сферах життя, зі швидкістю, яка іноді не лише не дозволяє адаптуватися до того, що відбувається, а й досягнути сам процес [2].

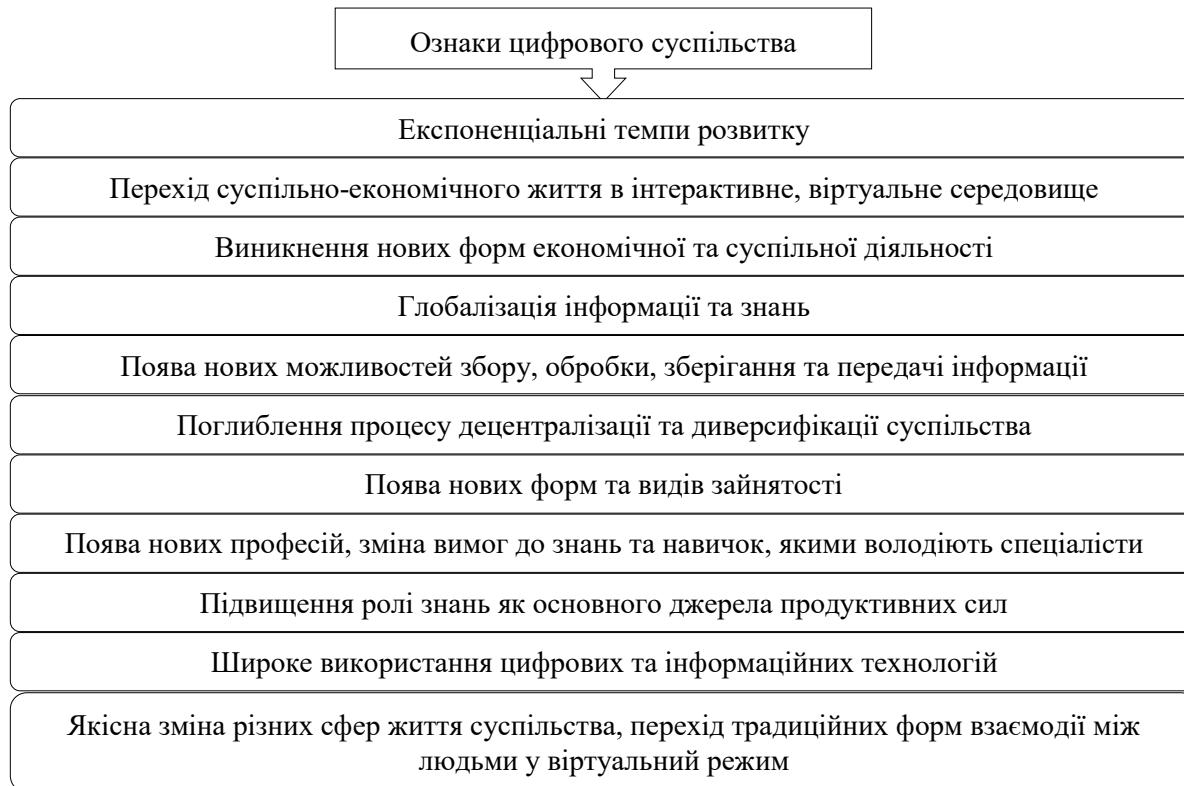
Нові досягнення людства більшою мірою стали можливими завдяки цифровим та інформаційним технологіям. Наприклад, генетичне секвенування ДНК може існувати лише на основі розвитку обчислювальної потужності та аналітики даних, роботи існують лише завдяки штучному інтелекту, який, у свою чергу, існує завдяки обчислювальній потужності [16].

В умовах розвитку цифрових технологій та їх використання в усіх сферах життя людини роль знань та інформації стає дедалі більш вагомим. Поява Інтернету та пов'язаних із цим технологій різко змінила способи появи та передачі нових знань, зробивши їх унікальним продуктом, який не втрачається у процесі «споживання», а навпаки збільшується за рахунок збільшення кількості його носіїв (споживачів) та якісно змінюється. Унаслідок цього період втрати компетенції та «старіння» знань унаслідок появи нової інформації за багатьма професіями настає менше ніж за 5 років, тобто в середньому раніше, ніж закінчується навчання в закладі вищої освіти.

Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки визначає поняття «цифрова економіка» як діяльність, в якій основними засобами (факторами) виробництва є цифрові (електронні, віртуальні, хмарні, блокчейн тощо) платформи, бази даних як числові, так і текстові [8].

Цифрова економіка базується на інформаційно-комунікаційних та цифрових технологіях, стрімкий розвиток та поширення яких вже сьогодні впливають на традиційну (фізично-аналогову) економіку, трансформуючи її від такої, що споживає ресурси, до економіки, що створює ресурси. Саме бази даних є ключовим ресурсом цифрової економіки, вони генеруються та забезпечують електронно-комунікаційну взаємодію завдяки функціонуванню електронно-цифрових пристроїв, інформаційних платформ, засобів та систем [8].

Аналіз показав, що основними ознаками цифрового суспільства є (рис. 1):

Рис. 1. Основні ознаки цифрового суспільства

Джерело: складено авторками.

Згідно з даними Державної служби статистики України, у січні-квітні 2020 року 49 % офіційно зареєстрованих безробітних мають вищу освіту, 34 % – професійно-технічну, 17 % – загальну середню [12] (рис. 2). За даними Міжнародної організації праці, високоосвічені люди набагато частіше залишаються безробітними в країнах із низьким рівнем доходу, ніж у країнах із високим рівнем доходу, особливо порівняно з людьми з базовим рівнем освіти [20]. Це пов'язано зокрема з більшою кількістю низькокваліфікованих робочих місць, ніж висококваліфікованих у країнах із низьким рівнем доходів.

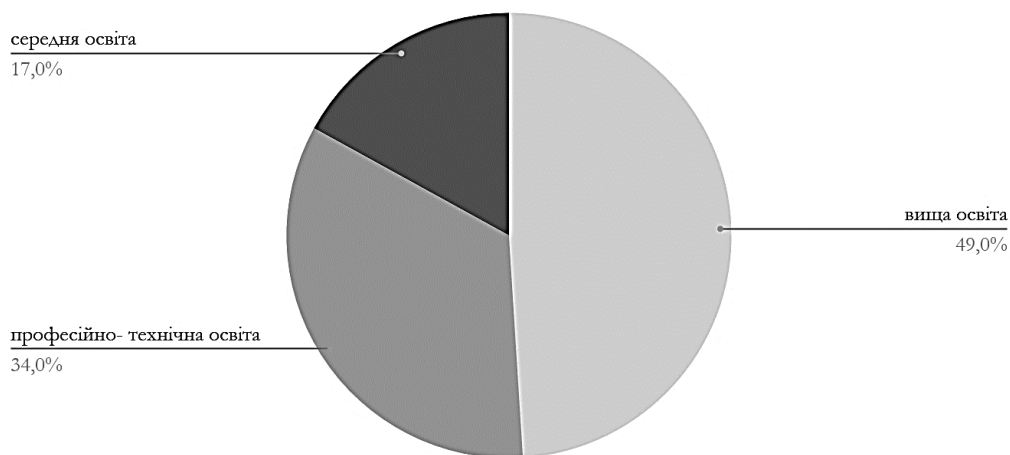

Рис. 2. Розподіл безробітних за рівнем освіти

Джерело: досліджено авторками на основі [12].

Зважаючи на диспропорцію, яка виникла на національному ринку праці – дефіцит працівників та велика кількість безробітних, понад 50 % яких має вищу освіту, можна зробити висновок про невідповідність набутих компетенцій та наявних знань у потенційних працівників вимогам роботодавців.

В умовах розвитку інформаційних технологій навчання має бути спрямоване на розвиток навиків самостійного пошуку та осмислення інформації, розвитку компетенцій, а не заучування фактів. Тобто основним показником освіченої людини стає не кількість вивченої інформації, а її здатність до постійного навчання та оновлення знань; заклади освіти перестають навчати певних спеціальностей, а сприяють набуттю компетентностей [3]. Освіта є рушієм економічного розвитку суспільства, сприяє зростанню продуктивності праці та збільшенню людського капіталу. Вища освіта є запорукою отримання престижної, високооплачуваної роботи в більшості розвинених країнах. Рівень безробіття серед молоді є значно нижчим у розвинених країнах, ніж у країнах із низьким рівнем економічного розвитку [22, с. 44-45]. Це вказує на те, що система освіти розвинених країн орієнтована на розвиток у випускників компетенцій, необхідних для працевлаштування, брак досвіду компенсується тривалим та суворим стажуванням, а суспільно-економічний розвиток, високі соціальні стандарти та політична стабільність і впевненість у потенційному кар'єрному зростанні дозволяють почати з посади фахівця найнижчого рангу.

Систематизація досліджень за критерієм компетентнісної складової освіти [17] дозволяє стверджувати, що сучасний спеціаліст має відповідати потребам ринку праці й володіти відповідними компетенціями (рис. 3).

Швидкість виникнення нової професії в Україні (законодавчого її визнання) становить у середньому 4-5 професії на три роки, хоча реально чисельність нових професій та видів діяльності є набагато більшою [4]. У країнах Європи показник виникнення нової професійної діяльності становить 10-20 на рік, а за даними прогнозів,

ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА РОЗВИТКУ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ РЕГІОНУ

у майбутні п'ять років ця швидкість зросте вдвічі [4]. Враховуючи це, можна зробити висновок, що заклади освіти цифрової ери мають перетворитися із закладів, які надають певний перелік знань, який відповідає певній компетенції певної спеціальності, на заклади, які навчають навчатися.

Компетенції	Інформаційна та цифрова грамотність
	Системність та масштабність мислення
	Швидка адаптація до умов, які постійно змінюються
	Універсальність та широка спеціалізація
	Знання іноземних мов
	Здатність користуватися сучасними технікою і технологіями пошуку, обробки, зберігання та обробки інформації, у тому числі великих масивів даних
	Ефективна комунікація з іншими
	Здатність вирішувати складні завдання, враховуючи при цьому не лише економічну, а й екологічну та етичну складові
	Здатність дотримуватися етичних і правових норм
	Креативність і нестандартне мислення
	Стресостійкість, здатність підтримувати психічну та психологічну рівновагу
	Критичність мислення, здатність орієнтуватися в інформаційному потоці та знаходити необхідну інформацію
	Здатність до постійного навчання, перенавчання та оновлення знань

Рис. 3. Основні компетенції сучасного спеціаліста

Джерело: складено авторками на основі [17].

Невідповідність отриманих знань запитам роботодавців, велика кількість комерційних ЗВО, дипломи яких не відповідають наявним у випускників знанням, популяризація спеціальностей та напрямів підготовки, які не затребувані на ринку праці, підривають авторитет вищої освіти в Україні [1].

За Індексом людського розвитку ООН Україна – держава з високим рівнем розвитку завдяки масовості та доступності освіти. Проте диспропорції, які виникають на ринку праці, а також значна частка осіб із вищою освітою серед безробітного населення свідчить про низький рівень та/або невідповідність знань та компетенцій спеціалістів вимогам роботодавців; велика кількість комерційних закладів освіти сприяє широкому доступу до отримання дипломів, не підкріплених реальними знаннями та навичками, знижуючи тим самим елітарність освіти і роблячи її доступною лише за однієї умови – наявності грошей.

Ускладнює ситуацію те, що заклади освіти продовжують готувати спеціалістів індустріальної епохи за застарілими програмами й методами, переважно не маючи необхідної матеріально-технічної бази [1].

Зміни вимог до випускників потребують також підвищення професійної компетентності викладачів, забезпечення їхніх робочих місць засобами ІКТ, доступом до швидкісного Інтернету, фінансова мотивація роботи, підвищення ролі науковця та викладача в

ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА РОЗВИТКУ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ РЕГІОНУ

суспільстві. Педагогічні та науково-педагогічні працівники в умовах диджиталізації вчать шукати інформацію і працювати з нею, критично осмислювати факти та події, орієнтуватися в інформаційному потоці, самоорганізації та постійному навчанню [3].

Низький рівень оплати праці наукових співробітників, незабезпеченість засобами праці та комунікації, відсутність вільного доступу до мережі Інтернет у порівнянні з аналогічними показниками в розвинутих країнах також сприяють комерціалізації науки як провідного генератора знань цифрової епохи. Це, у свою чергу, призводить до того, що сфера уваги професіоналів жорстко обмежується інтересами корпоративних структур, у яких вони задіяні [1].

Університети майбутнього – це екосистема, яка готує студентів до активної та ефективною реалізації себе в майбутньому, виводить їх на наступні соціальний та професійний рівні, а також створює базу інновацій та комерціалізації.

За існуючої в Україні кількості університетів державного фінансування вистачає лише на утримання наявної матеріальної бази, базові зарплати та комунальні платежі. Додаткових витрат потребують модернізація, підвищення зарплат викладацькому складу, закупівля сучасного обладнання і лабораторій, фінансування наукових досліджень [1].

Заклади освіти мають створювати фізичне та цифрове середовище для навчання, досліджень, розвитку, нетворкінгу, професійної та соціальної реалізації, готувати молодь до майбутньої професійної діяльності, вчити саморозвитку та постійному вдосконаленню знань та вмінь. Стандартизація і уніфікація вищої освіти, на нашу думку, є неможливою в умовах цифрової економіки. При цьому використання цифрових технологій має бути спрямоване на розширення можливостей отримувати більший обсяг знань, сприяти розвитку аналітичного мислення, а не бути інструментом спрощення навчального процесу або його стандартизації.

Гнучкість навчальних планів, які розробляються та коригуються відповідно до запитів ринку праці, можливість здобувачів самостійно обирати частину предметів, дуальна освіта, запровадження онлайн-курсів для дистанційного та/або самостійного навчання, впровадження системи навчання протягом усього життя мають стати ознаками вищої освіти майбутнього.

На формування ключових компетенцій підготовки сучасних спеціалістів впливає низка факторів, серед яких можна виділити такі: інституалізація системи освіти, спрямованої на здобуття випускниками компетенцій, забезпечення закладів освіти технічними засобами та програмним забезпеченням, необхідних для проведення навчального процесу та контролю за його якістю, формування у населення (особливо старшого віку) цифрової грамотності та позитивного ставлення до неї.

Невідповідність компетенцій спеціалістів вимогам ринку праці призводить до появи структурного безробіття, впливає на ефективність функціонування економіки, сприяє трудовій міграції, неформальній зайнятості, знижує загальне задоволення суспільства життям.

Висновки і пропозиції. В епоху стрімкої цифровізації всіх сфер людського життя якісна освіта набуває дедалі більшого значення для успішної діяльності як певного фахівця на глобальному ринку праці, так і конкурентоспроможності національної економіки.

Постійний розвиток професійних навичок, опанування новими знаннями (особливо в суміжних галузях), знання технологій, розвиток комунікаційних навичок є запорукою успіху суспільства 4.0. Бюрократизація, стандартизація та формальні методи оцінювання є неефективними в умовах цифрової економіки та інформатизації суспільства і не відображають повноту компетентнісних складових отриманої освіти загалом, а також компетентності працівника зокрема.

На жаль, більшість освітніх програм в Україні все ще направлені на підготовку спеціалістів за застарілими стандартами. Підтвердженням цьому є тривале безробіття, особливо спеціалістів із вищою освітою, на фоні дефіциту кваліфікованих працівників.

Перебудова системи освіти потребує певного часу та фінансування, проте подальше зволікання призведе до загострення таких негативних наслідків, як збільшення структурного безробіття, зниження освітнього рівня населення через постійну незатребуваність отриманих знань, втрата авторитету вищої освіти, трудова міграція, масова освітня міграція молоді.

Список використаних джерел

1. Економічна стратегія України 2030. URL: <https://strategy.uifuture.org/ukraine-learning-nation.html#6-7-1>.
2. Изменение характера труда Доклад о мировом развитии 2019. URL: <https://www.vsemirnyjbank.org/ru/publication/wdr2019>.
3. Лілія Гриневич: «Від школи, де накачують знаннями, ми переходимо до школи компетентностей». *DT.UA*. URL: https://dt.ua/EDUCATION/liliya-grinevich-perehodimo-vid-shkoli-v-yakiy-tilki-naprihayut-znannyaми-ta-vidtvoryuyut-yih-do-shkoli-kompetentnostey-252819_.html.
4. Людський розвиток в Україні інноваційні види зайнятості та перспективи їх розвитку. URL: https://www.idss.org.ua/monografii/2017_lud_rozvytok.pdf.
5. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії. URL: <https://niss.gov.ua/publikacii/monografii/migraciyna-politika-globalniy-kontekst-ta-ukrainski-realii>.
6. Національна рамка кваліфікацій. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/natsionalna-ramka-kvalifikatsiy>.
7. Перехід на ринок праці молоді України: результати міжнародного дослідження «School-to-work transition surveys» в Україні у 2013 та 2015 роках. URL: https://idss.org.ua/monografii/2016_Zvit_rynok_pratsi.pdf.
8. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>.
9. Проблеми масовізації вищої освіти в Україні. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/problemi-masovizacii-vischoi-osviti-v-ukraini>.
10. Проблеми неузгодженості вищої освіти та ринку праці в Україні. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-02/analit-yatsenko-social-policy-14-2020.pdf>.
11. Розвиток професійної освіти як чинник збалансування попиту та пропозиції на ринку праці. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/socialna-politika/rozvitok-profesiynoi-osviti-yak-chinnik-zbalansuvannya-popitu-ta>.
12. Ситуація на ринку праці та діяльність Державної служби зайнятості у січні-квітні 2020 року. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67>.
13. Трансформація освітньої сфери у сучасному світі та перспективи її актуалізації в Україні. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/transformaciya-osvitnoi-sferi-u-suchasnomu-sviti-ta-perspektivi>.
14. Холявко Н. І. Модернізація системи вищої освіти в умовах становлення інформаційної економіки : монографія. Чернігів : Видавець Брагінець О. В., 2018. 382 с.
15. Холявко Н. І. Розвиток системи вищої освіти в умовах інформаційної економіки: фінансові аспекти. *Фінансові дослідження* : електронний науковий журнал. 2017. № 2(3). URL: <http://fr.stu.cn.ua/tmppdf/91.pdf>.
16. Четвертая промышленная революция. URL: <https://institutiones.com/download/books/3036-chetvertaya-promyshlennaya-revolyuciya-klaus-shvab.html>.
17. Як прокачати свої вміння для ефективної взаємодії з людьми, технологіями та світом у майбутньому. URL: <https://bigggidea.com/practices/11-navichok-yaki-potribno-opanuvati-do-2020-roku/>.
18. 20 common jobs in 2040. URL: <https://futuristspeaker.com/future-of-work/20-common-jobs-in-2040>.
19. Adapting education to the demands of a rapidly changing economy: An interview with Chancellor Eloy Ortiz Oakley. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/social-sector/our-insights/adapting-education-to-the-demands-of-a-rapidly-changing-economy-an-interview-with-chancellor-elay-ortiz-oakley>.

20. Education pays off, but you have to be patient. URL: https://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/publications/WCMS_733783/lang--en/index.htm.

21. Tkalenko N., Kholiavko N., Hnedina K. Vectors of Higher Education Sector Transformation in Conditions of the Information Economy Formation. *Scientific bulletin of Polissia*. 2017. № 4(12). P. 1. Pp. 44–49.

22. World Employment and Social Outlook Trends 2020. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_734455.pdf.

23. Youth in transition: Bridging Canada's path from education to employment. URL: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/americas/youth-in-transition>.

References

1. *Ekonomichna stratehiia Ukrainy 2030 [Economic strategy of Ukraine 2030]*. (n.d.). Retrieved 28.04.2020 from <https://strategy.uifuture.org/ukraina-learning-nation.html#6-7-1>.

2. *Izmenenye kharaktera truda Doklad o myrovom razvytyi 2019 [Changing the nature of labor World Development Report 2019]*. (2019). The World Bank. Retrieved 10.05.2020 from <https://www.vsemirnyjbank.org/ru/publication/wdr2019>.

3. Liliia Hrynevych: «Vid shkoly, de nakachuiut znanniamy, my perekhodymo do shkoly kompetentnosti» [Lilia Hrynevych: “From a school where knowledge is pumped, we move to a school of competencies”]. (n.d.). *DT.UA*. Retrieved 02.05.2020 from https://dt.ua/EDUCATION/liliya-grinevich-perehodimo-vid-shkoli-v-yakiy-tilki-napihayut-znanniami-ta-vidtvoryuyut-yih-do-shkoli-kompetentnostey-252819_.html.

4. *Liudskyi rozvytok v Ukraini innovatsiini vydy zainiatosti ta perspektyvy yikh rozvytku [Human development in Ukraine, innovative types of employment and prospects for their development]*. (2017). Retrieved 18.05.2020 from https://www.idss.org.ua/monografii/2017_lud_rozvytok.pdf.

5. *Mihratsiina polityka: hlobalnyi kontekst ta ukraïnski realii [Migration policy: global context and Ukrainian realities]*. (n.d.). niss.gov.ua. Retrieved 30.04.2020 from <https://niss.gov.ua/publikacii/monografii/migraciyna-politika-globalnyi-kontekst-ta-ukraïnski-realii>.

6. *Natsionalna ramka kvalifikatsii [National qualifications framework]*. (n.d.). Retrieved 02.05.2020 from <https://mon.gov.ua/ua/tag/natsionalna-ramka-kvalifikatsiy>.

7. *Perekhid na rynek pratsi molodi Ukrainy: rezultaty mizhnarodnoho doslidzhennia «School-to-work transition surveys» v Ukraini u 2013 ta 2015 rokakh [Transition to the youth labor market of Ukraine: results of the international study «School-to-work transition surveys» in Ukraine in 2013 and 2015]*. (2016). idss.org.ua. Retrieved 10.04.2020 from https://idss.org.ua/monografii/2016_Zvit_rynek_pratsi.pdf.

8. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku tsyfrovoy ekonomiky ta suspilstva Ukrainy na 2018-2020 roky ta zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo yii realizatsii [On approval of the Concept of development of the digital economy and society of Ukraine for 2018-2020 and approval of the action plan for its implementation], Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 67-p (17.01.2018) (Ukraine). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>.

9. *Problemy masovizatsii vyshchoi osvity v Ukraini [Problems of massification of higher education in Ukraine]*. (n.d.). niss.gov.ua. Retrieved 30.04.2020 from <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvytok/problemy-masovizacii-vischoi-osviti-v-ukraini>.

10. *Problemy neuzghodzhennosti vyshchoi osvity ta rynku pratsi v Ukraini [Problems of inconsistency between higher education and the labor market in Ukraine]*. (2020). Retrieved 28.04.2020 from <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-02/analit-yatsenko-social-policy-14-2020.pdf>.

11. *Rozvytok profesiinoi osvity yak chynnyk zbalansuvannia popytu ta propozyicii na rynku pratsi [Development of vocational education as a factor in balancing supply and demand in the labor market]*. (n.d.). Retrieved 22.05.2020 from <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/socialna-politika/rozvytok-profesiynoi-osviti-yak-chynnyk-zbalansuvannya-popytu-ta>.

12. *Sytuatsiia na rynku pratsi ta diialnist derzhavnoi sluzhby zainiatosti u sichni-kvitni 2020 roku [The situation on the labor market and the activities of the state employment service in January-April 2020]*. (n.d.). www.dcz.gov.ua. Retrieved 20.05.2020 from <https://www.dcz.gov.ua/analitics/67>.

13. *Transformatsiia osvitnoi sfery u suchasnomu sviti ta perspektyvy yii aktualizatsii v Ukraini [Transformation of the educational sphere in the modern world and prospects of its actualization in Ukraine]*. (n.d.). niss.gov.ua. Retrieved 30.04.2020 from <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvytok/transformaciya-osvitnoi-sferi-u-suchasnomu-sviti-ta-perspektivi>.

14. Kholiavko, N. I. (2018). *Modernizatsiia systemy vyshchoi osvity v umovakh stanovlennia informatsiinoi ekonomiky [Modernization of the higher education system in the conditions of formation of information economy]*. Vydavets Brahynets O. V.

15. Kholiavko, N. I. (2017). Rozvytok systemy vyshchoi osvity v umovakh informatsiinoi ekonomiky: finansovi aspekty [Higher education system's development under the conditions of the informational economy formation: financial aspects]. *Finansovi doslidzhennia – Financial Researcher*, 2(3). <http://fr.stu.cn.ua/tmppdf/91.pdf>.

16. *Chetvertaia promyshlennaia revoliutsiia [Fourth Industrial Revolution]*. (n.d.). Retrieved 15.04.2020 from <https://instituciones.com/download/books/3036-chetvertaya-promyshlennaya-revolyuciya-klaus-shvab.html>.

17. Iak prokachaty svoi vminnia dlia efektyvnoi vzaiemodii z liudmy, tekhnolohiiamy ta svitom u maibutnomu [How to pump your skills to effectively interact with people, technology and the world in the future]. (2019). Retrieved 22.05.2020 from <https://biggggidea.com/practices/11-navichok-yaki-potribno-opanuvati-do-2020-roku/>.

18. *20 common jobs in 2040*. (n.d.). Futuristspeaker. Retrieved 14.04.2020 from <https://futuristspeaker.com/future-of-work/20-common-jobs-in-2040/>.

19. *Adapting education to the demands of a rapidly changing economy: An interview with Chancellor Eloy Ortiz Oakley*. (n.d.). mckinsey.com. Retrieved 14.04.2020 from <https://www.mckinsey.com/industries/social-sector/our-insights/adapting-education-to-the-demands-of-a-rapidly-changing-economy-an-interview-with-chancellor-eloy-ortiz-oakley>.

20. *Education pays off, but you have to be patient*. (n.d.). Retrieved 12.05.2020 from https://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/publications/WCMS_733783/lang--en/index.htm.

21. Tkalenko, N., Kholiavko, N., Hnedina, K. (2017). Vectors of Higher Education Sector Transformation in Conditions of the Information Economy Formation. *Scientific bulletin of Polissia*, 4(12) (1), pp. 44–49.

22. *World Employment and Social Outlook Trends 2020*. (n.d.). Retrieved 17.05.2020 from https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_734455.pdf.

23. *Youth in transition: Bridging Canada's path from education to employment*. (n.d.). Retrieved 14.04.2020 from <https://www.mckinsey.com/featured-insights/americas/youth-in-transition>.

Попело Ольга Володимирівна – доктор економічних наук, доцент кафедри менеджменту та державної служби, Національний університет «Чернігівська політехніка» (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14035, Україна).

Попело Ольга Владимировна – доктор экономических наук, доцент кафедры менеджмента и государственной службы, Национальный университет «Черниговская политехника» (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14035, Украина).

Popelo Olha – Doctor of Economics, Associate Professor, Department of Management and Public Administration, Chernihiv Polytechnic National University (95 Shevchenka Str., 14035 Chernihiv, Ukraine).

E-mail: popelo.olha@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4581-5129>

ResearcherID: I-8572-2016

Publons ID: AAC-1918-2019

Самойлович Анастасія Геннадіївна – аспірантка освітньо-наукової програми з менеджменту, Національний університет «Чернігівська політехніка» (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14035, Україна).

Самойлович Анастасия Геннадьевна – аспірантка образовательно-научной программы по менеджменту, Национальный университет «Черниговская политехника» (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14035, Украина).

Samoilovych Anastasiia Hennadiivna – postgraduate student of the educational and scientific program on management, Chernihiv Polytechnic National University (95 Shevchenka Str., 14035 Chernihiv, Ukraine).

E-mail: nastia.guz25@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1235-1882>